

Forum for natur og friluftsliv,
Nordland

Naturvernforbundet i Narvik

Evenes kommune
Postboks 43, 8539 Bogen
postmottak@evenes.kommune.no

31,08,17

Høringsuttalelse til søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for etablering av akvakulturlokalitet for laks ved Bårøya i Evenes kommune

Om søknaden

Evenes kommune har mottatt søknad fra Cermaq Norway as om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for etablering av akvakulturlokalitet for laks ved Bårøya i Evenes kommune. Oppdrettsanlegget er foreslått lagt øst, syd øst for Bårøya og berører området i kommuneplanen areal et område avsatt til NFFF – Natur, friluftsliv, ferdsel og fiske, samt i ytre del av område M – munningsområde for Laksåvassdraget. I tillegg vil ytre begrensing i øst ligge inntil innseilingsleden til Bogen havn.

I søknaden heter det at «før innsendelse av akvakultur-søknad vil det bli gjennomført ytterligere miljøundersøkelser mv, som grunnlag for Cermaqs videre planlegging og myndighetenes vurdering av saken. Foreløpig planlegger en å søke om maksimal tillatt biomasse på 3.900 tonn, men dette kan bli justert etter at nevnte undersøkelser er gjennomført.»

Våre merknader til dispensasjonssøknaden

I kommunens arealdel er det aktuelle området avsatt til NFFF – Natur, friluftsliv, ferdsel og fiske. Det søkes nå om dispensasjon fra denne til å etablere en virksomhet (akvakultur) med en driftsform (åpne merder) som man vet tar med seg flere miljøutfordringer og som man erfaringsmessig vet at ekskluderer andre formål. En dispensasjon vil være i strid med vedtatt arealplan fordi akvakultur ikke vil være forenlig med dagens formål og planstatus. Dispensasjon er et unntak fra hovedregelen i plan- og bygningsloven. Vi viser til § 19-2 i Plan- og bygningsloven hvor det presiseres at «dispensasjon kan ikke gis dersom

hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt». Videre står det «I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering».

I veileder T-1491 til kommuneplanens arealdel (i dette tilfellet om flerbruksområder) blir følgende skrevet om akvakultur opp mot andre interesser: «Akvakultur kan inngå i dette flerbruksformålet der det er hensiktsmessig, men akvakultur representerer i motsetning til de øvrige formålene her stort sett en eksklusiv bruk. Man bør derfor være tilbakeholden med å inkludere områder for akvakultur i områder for allmenn flerbruk. Dersom akvakultur inngår i flerbruksformålet oppnås liten styring og interesseavklaring, noe som kan tale for å avsette områder for akvakultur som egne akvakulturområder.»

Å dispensere til akvakulturformål i områder avsatt til andre formål bør derfor ikke forekomme, i allefall ikke til akvakultur. Vi mener at et akvakulturanlegg i det aktuelle området ikke vil ta hensyn til formålene som avsatt i kommuneplanens arealdel. Og det er ingenting som antyder at akvakultur i det aktuelle området vil ha så store fordeler at det er «klart større enn ulempene». Det vil ha negative konsekvenser for flere lokale, regionale og nasjonale verdier. Konfliktnivå er åpenbart høyt og vi oppfatter det som svært uheldig med denne type dispensasjonssaker. Videre er det en forventning om at kommunen forholder seg til kommuneplanen og ikke undergraver den som styringsverktøy. Kommunen må ha en restriktiv og tydelig forvaltning av sine sjøarealer. Det er også en forventning om at kommunen avsetter eventuelle akvakulturområder gjennom en god og kunnskapsbasert kystsonesplan. Store arealer av kystsonen i Evenes kommune er dessuten åpen for akvakulturformål, og kommunen må forholde seg til det.

Vi finner flere grunner til at en dispensasjon aldri må forekomme. Vi vurderer at følgende interesser blir direkte berørt eller tilsidesatt ved et eventuelt oppdrettsanlegg ved Bårøya:

Anadrom laksefisk og laksevassdrag

[Risikorapport norsk fiskeoppdrett 2017](#) viser at lakselus og rømming fortsatt er de to største miljøutfordringene for havbruksnæringen. Det kommer også frem at det er en klar sammenheng mellom intensivt oppdrett i sjøen og smitte av lakselus på både vill og oppdrettet laksefisk. Anlegg med åpne merder har ingen garantier for at rømminger og lusproblematikk vil oppstå.

Det er flere laksevassdrag som kan bli berørt. Tårstad, Lakså, Bogen og Forra er vassdrag med fiskebestander som står i fare for å bli skadelidende. Det er blant annet unike sjørøyestammer i Bogen og Østervik. Et oppdrettsanlegg ved Bårøya vil bare ha en avstand på 4,5 km fra munningen av Laksåvassdraget hvor bestandene allerede er truet og hvor det innført begrensninger i fisket. Vassdragene har brukerinteresser, rekreasjonsverdi og grunneiere som er helt avhengig av bærekraftige bestander gjennom eksempelvis sportsfiske og salg av fiskekort.

Mens laksen går ut i havet benytter sjørøye og sjørret fjordbassengene til beiting. Etter at ørreten og røya har smoltet seg (gjort seg klar til å tåle saltvann) slipper den seg ut i fjordbassenget for å spise seg opp. Sjørreten har sin viktigste fase i sjøen når den beiter. Der

beiter den et par måneder før den igjen går opp i vassdraget. Både ørreten og røya kan beite opptil 30 kilometer fra utløpet til vassdraget. Noe av ørreten går ikke opp i vassdraget igjen men blir stående i sjøen hele vinteren før den igjen går opp i vassdraget for å gyte. Hver hunn lus kan ha opptil 11 par med eggsekker med opptil 300 egg per sekk. Luseeggene kan spre seg flere mil med havstrømmene og kan spre seg fra en fjord til en annen (<https://www.vetinst.no/sykdom-og-agens/lakselus>).

Et oppdrettsanlegg ved Bårøya vil kunne føre til en ytterligere påvirkning på anadrome bestander i nærliggende laksevassdrag. Sjøørreten er spesielt hardt rammet av lakselus når den oppholder seg i fjordene og på beitevandring. Det er allerede rapportert om mye lus på anadrom fisk i flere av vassdragene rundt Ofoten, også fra de vassdragene som ligger nærmest Bårøya.

Samtidig må laksesmolten sikres en lusefri vandringsvei ut til havet, men et anlegg med åpne merder kan medføre påslag av lakselus på utvandrende laksesmolt. Det er dokumentert at tidlig påslag av utvandrende laksesmolt gir betydelig dårlige forutsetninger for overlevelse i havet.

Friluftsliv

Området er et meget populært friluftslivsområde og brukes av svært mange. Et søk i naturbase (<http://kart.naturbase.no/>) viser dette. Kartleggingen viser at områdene rundt Skogøya-Bårøya-Ungsmaløya er et viktig friluftslivsområde med høy bruksfrekvens, stor symbolverdi og betydning som inngrepsfritt i dag. Ellers er det bare viktige friluftslivsområder i Bogen og Ofotfjorden i umiddelbar nærhet. Hobbyfiske, bading og turer er typiske aktiviteter ifølge friluftslivskartleggingen.

Vi kan overhodet ikke se at disse interessene vil bli ivaretatt med et oppdrettsanlegg ved Bårøya. Brukere av sjøen vil blant annet bli møtt med ferdselsforbud dersom et anlegg skulle realiseres. Brukere av områdene langs land vil kunne få redusert opplevelsesverdien. Dessuten vil et anlegg, som Cermaq planlegger, medføre store utslipp av kloakk rett i havet og i et område som er viktig for friluftslivsaktiviteter for folk i alle aldre.

Miljøutfordringer og utslipp

Oppdrett i åpne merder medfører store utslipp av næringssalter som fosfor og nitrogen. I dag er fiskeoppdrett den klart største kilden til menneskeskapte tilførsler av fosfor til våre kystområder (miljostatus.no). Miljøpåvirkningen er størst rett under og i umiddelbar nærheten av anleggene. Utslipp fra oppdrettsanlegg kan i tillegg utgjøre en risiko for nedslamming og begroing av viktige oppvekstområder for fisk og andre organismer.

Fiske og fiskeri

Vi viser til fiskarlagets og kystfiskarlagets uttalelser, og forventer at deres innspill blir ivaretatt.

Konklusjon

Søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel til etablering av akvakulturanlegg for laks kan ikke godkjennes. Det finnes ingen hjemmel i plan- og bygningsloven eller naturmangfoldloven til å gjøre det. Hensynet til laksevasdrag, friluftsliv, natur og fiske vil ikke bli ivaretatt. Formålene avsett arealplanen vil åpenbart bli tilsidesatt.

Gisle Sæterhaug

Forum for natur og friluftsliv

Nordland

Baard Mikalsen

Naturvernforbundet i Narvik